

DAVKI V SLOVENIJI

Mag. Branko Mayr

Ptuj, maj 2000

DAVČNI SISTEM

Vsebina sestavka:

1. Uvod	3
2. Davčni sistem	3
Davčna služba.....	4
GLAVNI DAVČNI URAD	4
DAVČNI URAD	4
POSEBNI DAVČNI URAD.....	5
Davčni postopek.....	5
GLAVNE VRSTE DAVKOV	6
Davek od dobička pravnih oseb	6
Davki vezani na delo zaposlencev.	7
Davki na promet	8

1. UVOD

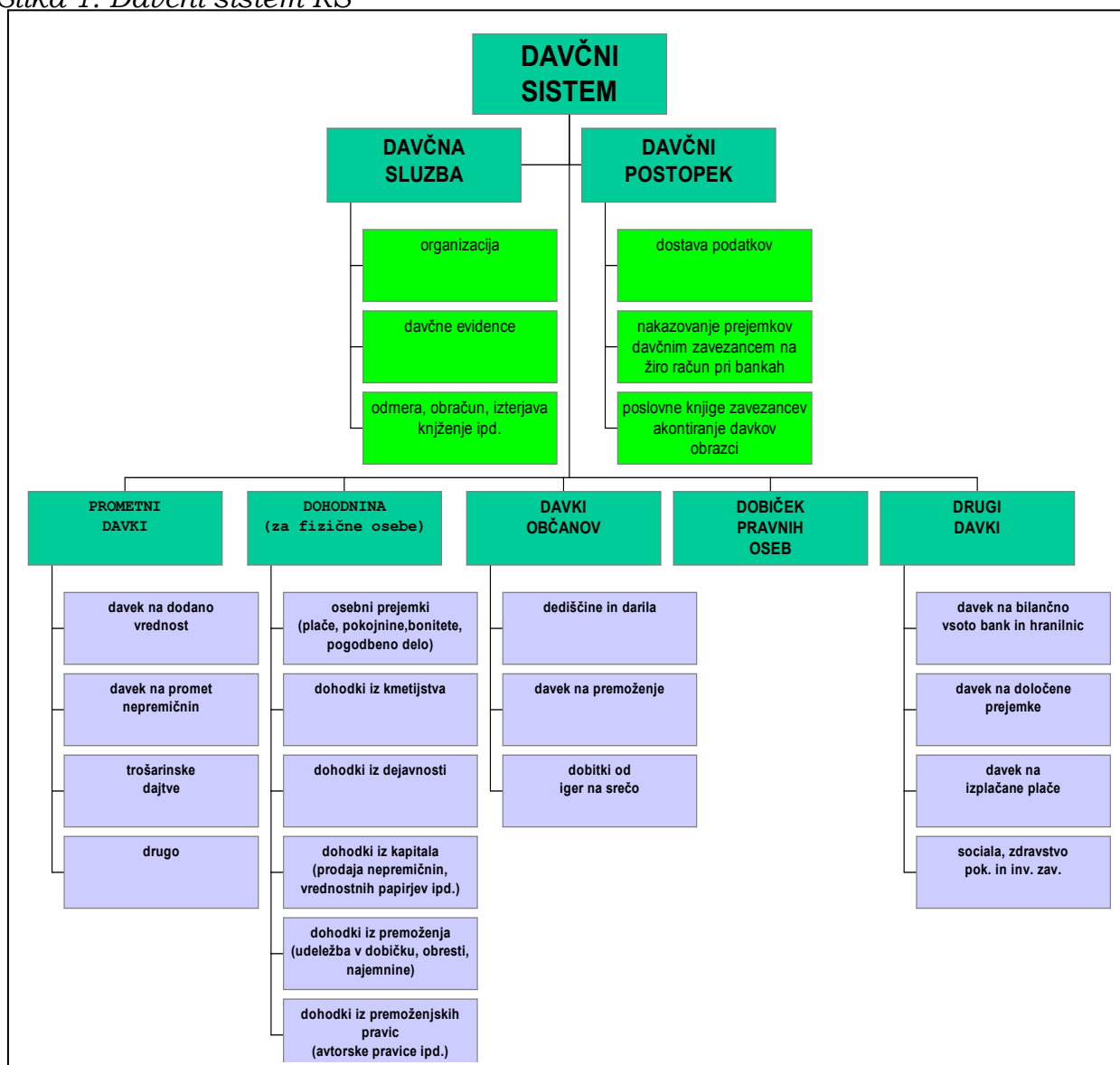
Davek je praviloma glavna in osnovna oblika državnih prihodkov. Je pomemben vir fiskalnih prihodkov. Njegova značilnost je, da je prisilna dajatev, ki se praviloma pobira v gotovini. Davkoplačevalec za svoje plačilo davka ne dobi neposrednega povračila. Plačujejo ga tako občani, kot pravne osebe. Obdavčeni so dobički, prometi, premoženje in podobno. Vse vrste davkov skupaj sestavljajo davčni sistem.

Slovenski davčni sistem je razmeroma sodoben in med državami nekdanje Jugoslavije najrazvitejši. Pri njegovem oblikovanju sodelujejo strokovnjaki OECD-a.

2. DAVČNI SISTEM

Davčni sistem je skup davkov neke države v nekem obdobju. Davčni sistem Republike Slovenije prikazujemo v spodnji shemi:

Slika 1: Davčni sistem RS

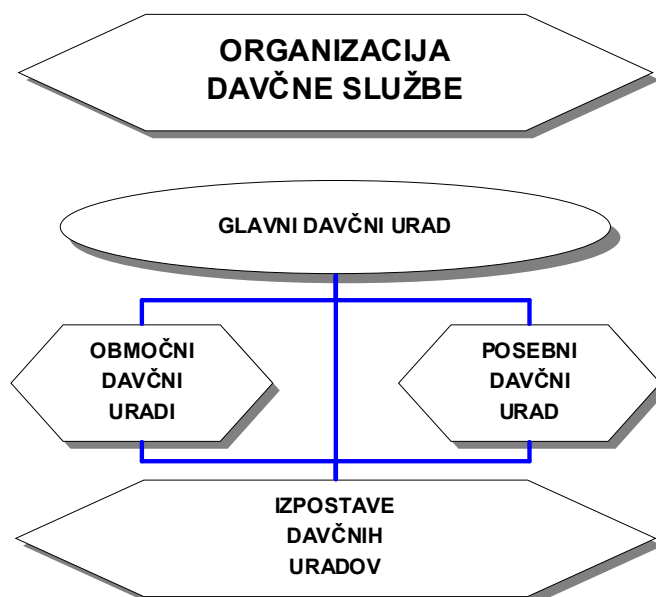

Na kratko prikazujemo osnovne vsebine prikazanega sistema:

Davčna služba

Namen zakona o davčni službi je ureditev davčne službe na način primerljiv z razvitimi gospodarstvi. Davčno službo opredeljuje kot dejavnost davčne uprave, ki skrbi za odmero, obračunavanje, nadzor in izterjevanje davkov ter drugih dajatev. Naloge davčne službe opravlja Davčna uprava Republike Slovenije, ki je organ v sestavi ministrstva, pristojnega za finance. Davčno upravo sestavljajo Glavni davčni urad, davčni uradi ustanovljeni za posamezno območje in Posebni davčni urad. Davčni uradi imajo lahko izpostave kot notranje organizacijske enote. Obseg nalog izpostav se določi v aktu, ki ureja notranjo organizacijo. Organizacijo davčne službe prikazujemo v spodnji shemi:

Slika 2: ORGANIZACIJA DAVČNE SLUŽBE

GLAVNI DAVČNI URAD

Glavni urad organizira delo davčnih uradov ter zagotavlja enotno izvajanje davčnih in drugih predpisov, opravlja neposreden nadzor nad delom davčnih uradov, vzpostavlja in organizira enotno vodenje davčnega registra, določa vsebino davčnega informacijskega sistema in skrbi za njegov razvoj, predlaga vsebino in obliko davčnih obrazcev, organizira izvajanje davčnega nadzora, odloča v davčnem postopku na drugi stopnji, določa in izvaja programe za strokovni in tehnični napredek dejavnosti davčne uprave, izvaja programe za izpopolnjevanje in usposabljanje delavcev davčne uprave, opravlja druge naloge, določene z zakonom ali z drugimi predpisi.

DAVČNI URAD

Davčni urad odmerja in pobira davke ter vodi o tem predpisane evidence, odloča v davčnem postopku na prvi stopnji, opravlja kontrolo in inšpekcijske

preglede davčnih zavezancev, opravlja naloge v zvezi z vzdrževanjem davčnega registra, evidentira podatke o obračunanih in plačanih davkih in denarnih kaznih, izvaja postopke prisilne izterjave davkov in denarnih kazni, izvršuje vračilo preveč plačanih davkov, opravlja druge naloge, določene z zakonom ali z drugimi predpisi.

POSEBNI DAVČNI URAD

Posebni davčni urad opravlja naloge davčnega urada na celotnem območju Republike Slovenije za banke, hranilnice, zavarovalnice, družbe, ki prirejajo posebne igre na srečo in trajne klasične igre na srečo, borze, borzno posredniške družbe, investicijske družbe, družbe za upravljanje in klirinško depotne družbe. Posebni davčni urad opravlja naloge davčnega urada tudi za gospodarske družbe, katerih skupni prihodki so v preteklem davčnem letu presegli 5 milijard tolarjev.

Davčni postopek

Davčni postopek je urejen v posebnem zakonu. Po tem zakonu postopa davčni organ, kadar v davčnih stvareh in drugih stvareh odloča o obveznih dajatvah (davkih) in o pravicah posameznikov, pravnih oseb in drugih strank, ter državni in drugi organi, kadar so po drugih predpisih dolžni uporabljati določila zakona o davčnem postopku (npr. carinski organ, kadar v davčnih stvareh odloča o davkih in o pravicah posameznikov, pravnih oseb in drugih strank).

Določbe davčnega postopka veljajo tudi za posameznike, pravne osebe in druge stranke ter državne in druge organe, kadar so davčni zavezanci ali kadar za davčnega zavezanca obračunavajo in plačujejo davke ali so jim naložene druge dolžnosti v zvezi z ugotavljanjem obveznosti davčnih zavezancev. Davčni postopek je povezan z splošnim upravnim postopkom^{*}.

Zakon o davčnem postopku ureja:

PODROČJA DAVČNEGA POSTOPKA

^{*} Zakon o splošnem upravnem postopku se uporablja glede vseh vprašanj postopka, razen tistih, ki so z zakonom o davčnem postopku drugače urejena.

Predpis med drugim ureja vprašanja krajevnosti pristojnosti, vročanja odločb, sklepov in podobno, stroškov postopka, uvedbe davčnega postopka, dokazov zavezanca, listin v postopku, uporabo davčne številke, obveznosti odpiranja računov pri bankah in hranilnicah, obveznost vodenja poslovnih knjig, dajanja podatkov za odmero in izterjavo davkov, davčne tajnosti, ocene davčne osnove, izvršbe, poročila za davčne obveznosti, zastaranja davčnih obveznosti, način plačevanja davka in podobno.

GLAVNE VRSTE DAVKOV

DAVEK OD DOBIČKA PRAVNIH OSEB

Zavezanec za davek od dobička pravnih oseb je:

- Pravna oseba, ki dosega dobiček z opravljanjem dejavnosti in ima sedež na območju Republike Slovenije - rezident Republike Slovenije.
- Pravna oseba, ki nima sedeža na območju Republike Slovenije (oseba, ki ni rezident Republike Slovenije) za dobiček, ki ga doseže s trajnim opravljanjem dejavnosti¹ na območju Republike Slovenije.
- Predstavništvo tuje osebe za agencijske posle v zračnem in drugem prometu, ki dosega prihodke s prodajo lastnih prevoznih listin na območju Republike Slovenije.

Davek od dobička pravnih oseb obdavčuje dobiček pravnih oseb. Zavezanec za davek od dobička pravnih oseb sam obračunava in plačuje davek od dobička pravnih oseb za poslovno leto, ki je enako koledarskemu letu (načelo samoobdavčitve).

Davčni zavezanec plačuje akontacijo davka v tekočem letu v mesečnih ali trimesečnih obrokih sorazmerno z višino davčne osnove po zadnjem obračunu davka.

Davčna osnova je dobiček, ki se ugotovi v davčnem izkazu. Dobiček se ugotovi tako, da se od ustvarjenih prihodkov davčnega zavezanca odštejejo odhodki, ki so določeni z zakonom o davku od dobička.

Če je razlika med prihodki vključno s povečanjem davčne osnove in odhodki vključno z zmanjšanjem davčne osnove po tem zakonu negativna, izkaže davčni zavezanec izgubo v davčnem izkazu. Tako izkazano izgubo lahko davčni zavezanec pokriva z zmanjšanjem davčne osnove v naslednjih petih letih. Pokrivanje izgube pa ne sme presegati višino tekoče ugotovljene davčne osnove.

Davek se trenutno plačuje po stopnji 25%.

¹ Za trajno opravljanje dejavnosti se šteje tudi, če davčni zavezanec posluje v Republiki Sloveniji preko stalne poslovne enote ali če imajo posredniki pooblastilo, da v njegovem imenu sklepajo pogodbe na območju Republike Slovenije, razen za nakup proizvodov ali storitev.

Davčna obveznost se izračuna tako, da se davčna osnova pomnoži z davčno stopnjo.

Davčne olajšave: Investicije v osnovna sredstva, investicijske rezerve in zaposlovanje.

DAVKI VEZANI NA DELO ZAPOSLENCEV.

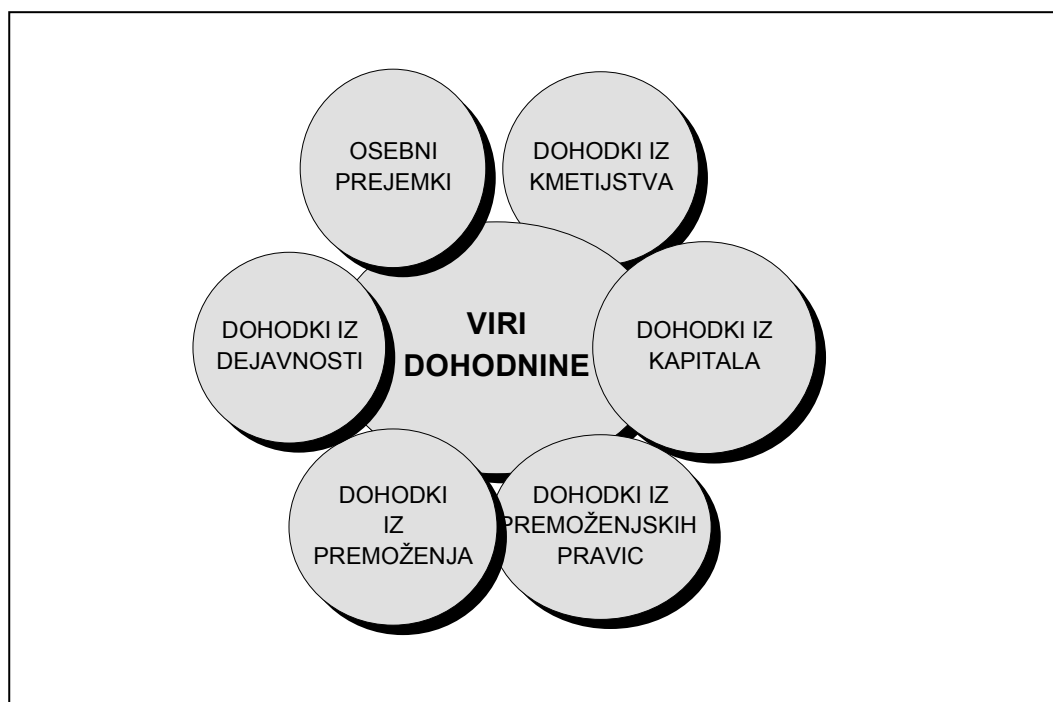
Med davki ki obremenjujejo delo zaposlencev so najpomembnejši dohodnina (osebni davek), davki na plačilne liste (plačuje jih delodajalec), davki na razne druge oblike dela (pogodbeno delo, avtorski honorarji) in podobno.

Zraven davkov pa obstaja še posebna skupina dajatev, ki služijo za zagotavljanje skupnih potreb. Gre za prispevke. Takšni so na primer prispevki za socialno varstvo, pokojnine, zdravstvo, šolstvo in podobno.

Dohodnino plačuje fizična oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (rezident), ki ima v posameznem koledarskem letu na njenem območju dohodke predpisane v zakonu o dohodnini. Zavezanec je tudi fizična oseba, ki ni rezident Republike Slovenije, če je bivala na njenem območju nepretrgoma najmanj šest mesecev in je na tem območju dosegala obdavčljive dohodke.

Vrste prejemkov, ki so obdavčeni z dohodnino prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 3: Prejemki obdavčeni z dohodnino

Gornji viri se med letom obdavčujejo z davki, ki predstavljajo podvrste dohodnine. Med letom odmerjeni oziroma obračunani davki se odštejejo od dohodnine.

Osnova za dohodnino se pomnoži s stopnjo dohodnine, ki je progresivna in glede na dohodninski razred znaša od 17 % do skoraj 50 %.

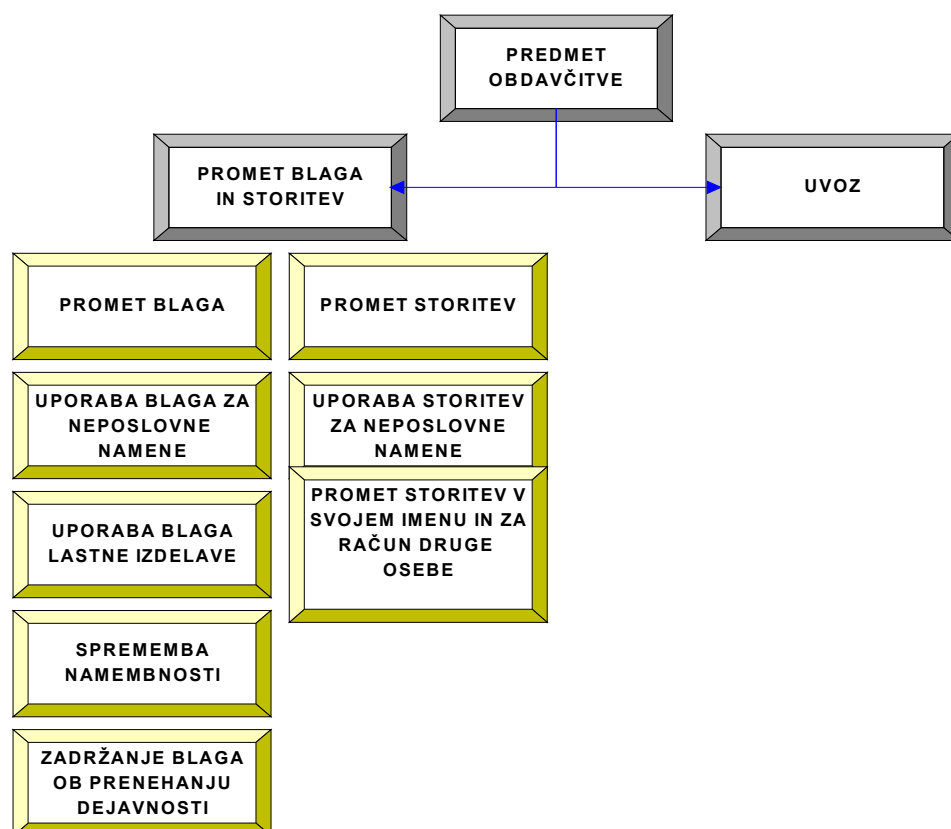
DAVKI NA PROMET

Davkov na promet je več vrst in oblik. Govorimo o prometnih davkih. Med njimi so bolj poznani davek na promet proizvodov in storitev oziroma sedaj davek na dodano vrednost, davek na promet motornih vozil – rabljenih, davek na promet nepremičnin.

Kot smo povedali je najpomembnejša oblika davek na dodano vrednost. Gre za eno najpomembnejših davčnih oblik. Zato jo podrobno obravnavamo.

DAVEK NA DODANO VREDNOST KOT OBLIKA PROMETNEGA DAVKA

Slika 4: PREDMET OBDAVČITVE

V predpisih so podrobneje opredeljeni posamezni obdavčljivi prometi.

Davek na dodano vrednost se obračunava in plačuje po kraju, kjer je bil opravljen promet blaga oziroma storitev, pri čemer se Slovenija šteje za en kraj opravljenega prometa.

DDV se obračuna takrat, ko je blago dobavljeno oziroma takrat, ko so storitve opravljene. Davčna osnova se pomnoži z davčno stopnjo, ki je lahko 8 ali 19 %.

V zakonu so natančno opredeljeni izdelki, ki so obdavčeni z nižjo stopnjo. V prikazani sliki smo jih razvrstili v nekaj osnovnih skupin:

Slika 5: Obdavčitev z 8 %

V sistemu davka na dodano vrednost so **oprostitve redke**. V našem zakonu oprostitve niso dosledno obravnavane. Tako se meša oprostitev z ničelno stopnjo. Tako imamo med oprostitvami tudi izvoz. Vemo pa, da izvoznik lahko od davčne obveznosti odšteva vstopni ddv.

Davčni zavezanec mora izdati račun ali drug dokument, ki služi kot račun za: vsak promet blaga oziroma storitev, za vsako predplačilo, ki ga prejme preden je opravljen promet blaga oziroma storitev in za vsako naknadno spremembo davčne osnove.

Davčni zavezanec mora kupcu blaga oziroma naročniku storitve izročiti račun, ne glede na to ali je to kupec oziroma naročnik posebej zahteval ali ne.

Kupec blaga oziroma prejemnik storitve mora račun zadržati neposredno po odhodu iz prodajalne oziroma drugega poslovnega prostora in ga na zahtevo predložiti pooblaščenim osebam davčnega oziroma tržnega organa.

Davčni zavezanec, ki nima sedeža v Sloveniji, ima pravico do vračila vstopnega DDV, ki mu je bil zaračunan na podlagi opravljenega prometa blaga oziroma storitev s strani davčnih zavezancev v Sloveniji, ali mu je bil zaračunan ob uvozu blaga v Slovenijo, ob pogojih in na način, določen z ZDDV.